

DRET COMPARAT I TRADUCCIÓ JURÍDICA: EL DRET REAL DE LES SERVITUDS EN FRANCÈS, CATALÀ I ESPANYOL

Montserrat Cunillera Domènech*

Resumen al final del artículo

The abstract can be found at the end of the article

La traducció d'un fragment extret d'una donació d'un bé immoble posa de manifest algunes de les possibles dificultats amb què es pot trobar el traductor no jurista des del punt de vista terminològic i conceptual. El text de partida francès conté un conjunt de termes especialitzats relacionats amb el dret real de les servituds que constituïran el nostre objecte d'estudi. Abans de proposar-ne una traducció a l'espanyol i al català, considerem necessària una aproximació als conceptes que designen aquests termes per tal de comparar-los amb els que existeixen en la cultura d'arribada. El tractament de l'equivalència poc satisfactori per part dels diccionaris bilingües es pot veure compensat amb una feina de recerca basada en el dret comparat. La comparació de les servituds en l'ordenament de partida i en el d'arribada a partir de les definicions i les classificacions que estableixen els textos legislatius o doctrinals pot ser útil per determinar-ne el grau d'equivalència i per evitar així falses identificacions.

Paraules clau: drets reals, servituds, dret comparat, traducció jurídica, equivalència.

* Montserrat Cunillera Domènech, professora de traducció del Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge. Universitat Pompeu Fabra.

Data de recepció de l'article: 19.5.2011; data d'avaluació: 23.6.2011; data d'acceptació de la versió final: 27.6.2011.

Sumari

1. Introducció
 2. Text de partida i utilitatge conceptual
 3. Els drets reals: aproximació a les servituds en francès, espanyol i català
 4. Servituds en el text de partida: anàlisi i traducció
 5. Conclusions
- Bibliografia

1. Introducció

La traducció jurídica es basa en l'ús d'un llenguatge especialitzat¹ i, com sabem, una de les característiques principals d'aquest tipus de llenguatge és que la temàtica que vehicula requereix un aprenentatge específic i voluntari mitjançant la transmissió verbal d'aquest coneixement per part d'especialistes en el camp i amb la perspectiva des de la qual ha de ser conceptualitzat per tal d'aprendre'n al mateix temps la forma de transmetre'l, ja que coneixement i llenguatge especialitzat són inseparables (Halliday 1993: 93). És a dir, només a mesura que s'aprèn la matèria especialitzada s'adquireixen els termes que en designen els diferents continguts (Cabré 1999: 153).

A més, en el cas del llenguatge jurídic, com que és un llenguatge marcadament social i cultural, es caracteritza també perquè designa referents que poden existir només en una determinada cultura o que, tot i existir en diferents cultures, es presenten en cada una amb unes peculiaritats pròpies. Així, la traducció jurídica es pot definir com «*une opération de transfert d'un message juridique émis dans une langue et un système juridique vers une autre langue et un autre système juridique*» (Didier 1990: 9). Per tant, el traductor d'un text jurídic, a més de documentar-se sobre una branca de dret concreta, haurà de conèixer l'especificitat d'aquella branca de dret en cadascun dels ordenaments jurídics involucrats.

En aquest sentit, el dret comparat és una eina metodològica útil ja que permet observar les característiques dels diferents sistemes jurídics i comprovar les similituds i les divergències entre els seus elements, és a dir, la relació d'equivalència que es crea entre ells.²

1. Alguns autors prefereixen parlar de «textos especialitzats» o «discursos especialitzats» perquè troben que l'etiqueta de «llenguatge especialitzat» induïx a pensar que els llenguatges especialitzats són codis complets diferents del llenguatge general (Ribas 2006: 79).

2. El dret comparat ha estat definit com un «*conjunto de procedimientos según los cuales se comparan las normas de diferentes sistemas*» (Aymerich Ojea 2004: 28).

És evident que la complexitat de la traducció jurídica augmenta quan, a més de passar d'un sistema lingüístic a un altre, hem de passar d'un ordenament jurídic a un altre, i no cal dir si, a més, els sistemes jurídics pertanyen a famílies de dret diferents. En el nostre cas, aquesta darrera circumstància no es dóna ja que els sistemes jurídics implicats formen part de la mateixa família de dret romanogermànica. Es tractarà de «traslladar» un text i uns conceptes especialitzats d'un sistema lingüístic i un ordenament jurídic de partida, el francès, a dues llengües d'arribada, l'espanyol i el català, i a una sola estructura jurídica, constituïda per dos ordenaments complementaris³.

L'ordenament jurídic de partida i l'estructura jurídica d'arribada són molt propers, sobretot pel que fa a l'àmbit civil (el Codi civil espanyol deriva directament del Codi de Napoleó); per tant, és lògic que existeixin moltes similituds i simetries conceptuals entre ells. Ara bé, cal dir que, si de vegades aquesta proximitat és un avantatge, d'altres és un inconvenient ja que pot portar el traductor a incórrer més fàcilment en determinats errors.

En el cas del traductor no jurista, tant si se'l considera «no especialista» (Borja 2000: 57) com «semiexpert» (Sager 1993: 40; Cabré 2002: 11), haurà de fer servir els recursos necessaris per obtenir aquest coneixement especialitzat. Alguns d'aquests recursos, com per exemple els diccionaris, no sempre ofereixen un tractament satisfactori de l'equivalència jurídica. El traductor es veurà obligat, doncs, a consultar altres fonts en llengua original i en llengua d'arribada per comparar i determinar ell mateix el tipus d'equivalència entre els conceptes de la cultura de partida i els de la cultura d'arribada.⁴

En les pàgines següents, ens proposem aproximar-nos des d'un punt de vista contrastiu a una figura de dret civil estretament relacionada amb la institució de la propietat, la «servitud», així com a la seva tipologia, per tal de mostrar les possibles dificultats conceptuals i terminològiques que planteja aquesta institució en un context de traducció jurídica del francès a l'espanyol i al català.

3. Efectivament, en l'estructura jurídica general de la nostra comunitat autònoma, tot i que coexisteixen dos ordenaments jurídics diferents (el català, que abraça el dret propi, i l'estatal, comú a tot el territori espanyol), ambdós es complementen, i preval l'un o l'altre en funció de la matèria competencial. En conseqüència, en aquest treball direm que passem d'un sistema jurídic de partida a una única estructura jurídica d'arribada composta per dos sistemes jurídics al mateix nivell.

4. Naturalment l'ideal fóra que els diccionaris continguessin la informació necessària perquè el traductor pogués trobar l'equivalent que li fa falta sense haver de fer tot aquest esforç de recerca, però com que, ara per ara, estem lluny d'aquesta situació desitjable, el traductor no especialista no pot prescindir d'una tasca de documentació basada en el dret comparat.

2. Text de partida i utilitat conceptual

Per dur a terme l'aproximació contrastiva, prendrem com a punt de partida la traducció a l'espanyol i al català d'un text jurídic francès, la donació d'un bé immoble, en què apareixen termes relacionats amb el concepte de les *servitudes*.⁵ Així, en l'apartat titulat *Conditions* d'una escriptura de donació de finals del segle XX trobem el fragment següent:

La présente donation est faite sous les charges et conditions suivantes que la donataire s'oblige à exécuter, à savoir :

— *Elle prendra le bien donné dans l'état actuel où il se trouve actuellement comme dans l'état où il se trouvera lors de la cessation de l'usufruit, sans pouvoir faire aucune réclamation soit pour mauvais état des constructions, du sol ou du sous-sol, soit pour raison de vices, même cachés, soit pour différence entre les contenances sus-indiquées et celles réelles, celle-ci devant faire son profit ou sa perte selon le cas.*

— *Elle souffrira les servitudes passives, apparentes ou occultes, continues ou discontinues, qui peuvent grever le bien donné, sauf à s'en défendre et à profiter de celles actives, s'il en existe, à ses risques et périls.* [subratllat nostre]

Aquest fragment conté un seguit de conceptes especialitzats que seran l'objecte del nostre estudi: les *servitudes* i algunes de les seves suposades categories: *passives*, *apparentes*, *occultes*, *continues*, *discontinues*, *actives*. Els diccionaris bilingües especialitzats francès-espanyol proposen la traducció literal per a totes aquestes unitats, excepte per a *passives* i *actives*, com veurem més endavant; tanmateix, com que no aporten cap més informació que pugui ser útil al traductor, considerem convenient consultar altres fonts en llengua de partida i en llengua d'arribada, per tal de comprovar el significat exacte de cada terme en cada cultura i veure si efectivament es poden considerar equivalents.

Per determinar el grau d'equivalència que es crea entre els conceptes dels dos sistemes jurídics, ens basarem en la proposta de Šar evi (1997: 237), que distingeix tres categories d'equivalència en funció dels elements constituents dels conceptes originals i dels conceptes d'arribada: equivalència plena (*near equivalence*), equivalència parcial (*partial equivalence*) i equivalència nul·la (*non-equivalence*). Les característiques dels conceptes poden ser *essencials* o *accidentals* segons si són necessàries per definir-los o si només afegeixen informació no rellevant per a la definició. L'equivalència plena és aquella que es crea entre

5. Es tracta d'un text que es va treballar a l'assignatura de Traducció juridicoeconòmica francès-català/espanyol de la llicenciatura en Traducció i Interpretació de la UPF (curs 2010-2011); l'interès per la traducció d'aquest concepte i de la seva tipologia va sorgir, doncs, en un context acadèmic.

dos conceptes que comparteixen tots els trets essencials i la majoria dels accidentals; la parcial és la que es dóna quan en els dos conceptes coincideixen la majoria dels trets essencials i alguns accidentals; i l'equivalència nul·la és aquella que s'observa entre conceptes amb cap o poques característiques essencials i accidentals compartides.

Així doncs, per als conceptes que hem destacat del fragment de la donació, haurem de comprovar si existeixen equivalents funcionals⁶ i, d'acord amb això, decidir com els traduirem.

3. Els drets reals: aproximació a les servituds en francès, espanyol i català

Quan parlem de «servituds», ens situem en el dret patrimonial o dret de béns; més concretament, en l'àmbit dels drets reals de gaudi, que es poden definir com aquells drets reals limitats que faculden el seu titular per a aprofitar les utilitats del bé sobre el qual recauen mitjançant el seu ús o l'apropiació dels seus fruits. La tipologia legal és molt similar en el Codi francès, en l'espanyol i en el català, encara que en els tres textos hi ha diferències remarcables de presentació sistemàtica i de terminologia.

En el Codi civil francès (CCF), els drets reals de gaudi (*droits réels immobiliers limités de jouissance*) es troben en el llibre segon, titulat «*Des biens et des différentes modifications de la propriété*», i se'n distingeixen els tipus següents: l'*usufruit*, l'*usage*, l'*habitation* (regulats al títol III) i les *servitudes* (al títol IV). Pel que fa al concepte de *servitude*, comprèn tant la servitud predial o entre finques (*pré-diales ou réelles*) com la servitud personal (*au profit d'une personne déterminée*⁷).

En el Codi civil espanyol (CCE), els drets reals de gaudi també es troben en el llibre segon, relatiu als béns, a la propietat i a les seves modificacions. Aquests drets, doncs, es presenten com a modificacions o desmembracions de la propietat, i es poden configurar d'acord amb quatre tipus: els drets d'*usufructo*, *uso*, *habitación* (regulats en el títol VI) i les *servidumbres* (regulades en el títol VII). El concepte de *servidumbre*, en dret espanyol, inclou també tant la servitud predial o entre finques (art. 530 CCE) com la personal, establerta en profit d'una o més persones, o d'una comunitat (art. 531 CCE).

6. Šar evi defineix l'equivalent funcional com «*a concept or institution of the target legal system having the same function as a particular concept of the source legal system*» (1997: 236).

7. Guillien & Vincent 2003: 532.

El Codi civil de Catalunya (CCC) ha sistematitzat els diferents tipus de drets reals de gaudi de manera més acurada en el títol VI del seu llibre V relatiu als «Drets reals limitats». S’hi inclouen els drets d’*usdefruit*, *ús* i *habitació*; els drets d’*aprofitament parcial*, equivalents a les servituds personals en el Codi espanyol; el dret de *superfície*; les *servituds*, i el dret de *vol* o *elevació*. La taula següent sintetitza la nomenclatura en les diferents llengües:

Taula 1. Drets reals limitats en francès, espanyol i català

<i>Droits réels</i>	<i>Derechos reales</i>	<i>Drets reals</i>
<i>usufruit</i>	<i>usufructo</i>	usdefruit
<i>usage</i>	<i>uso</i>	ús
<i>habitation</i>	<i>habitación</i>	habitació
<i>servitude</i>	<i>servidumbre</i>	aprofitament parcial
		superfície
		servituds
		vol o elevació

El terme que ens interessa del text objecte de traducció, *servitude*, gràcies a la forma etimològica, ens fa pensar immediatament en *servidumbre* en espanyol i en *servitud* en català. Després de consultar les definicions d’aquests termes en manuals de dret o en textos legislatius en francès, català i espanyol, el traductor fàcilment podrà arribar a la conclusió que els tres termes cobreixen una franja conceptual similar. Vegem, per exemple, les definicions següents, extretes del codi civil de cada legislació:

Taula 2. Definicions de *servitude/ servidumbre/ servitud*

<i>Servitude</i>	<i>Servidumbre</i>	<i>Servitud</i>
«Une servitude est une charge imposée sur un héritage pour l’usage et l’utilité d’un héritage appartenant à un autre propriétaire.» (Art. 637 CCF)	«La servidumbre es un gravamen impuesto sobre un inmueble en beneficio de otro perteneciente a distinto dueño.» (Art. 530 CCE)	«La servitud és el dret real que grava parcialment una finca, que és la servent, en benefici d’una altra, que és la dominant [...].» (Art. 566-1 CCC)

La comparació d'aquestes definicions posa de manifest que entre les tres figures existeix una equivalència plena ja que tots els trets essencials coincideixen:

- és un dret real de gaudi
- s'estableix entre dues finques de diferents propietaris
- permet fer o prohibeix fer

Constatem únicament petites divergències de presentació i de terminologia, que podrien correspondre als trets accidentals. Així, per exemple, les servituds i les *servidumbres* es poden establir per dues vies: o bé per llei (en aquest cas el CCC parla de servituds forçoses i el CCE, de *legales*) o bé per la voluntat dels propietaris (voluntàries/ *voluntarias*):

Art. 566-2-1 CCC: Les servituds solament es constitueixen per títol, atorgat de manera voluntària o forçosa.

Art. 536 CCE: *Las servidumbres se establecen por la ley o por la voluntad de los propietarios. Aquéllas se llaman legales y estas voluntarias.*

Les *servitudes* franceses, en canvi, es poden constituir per tres vies:

Article 639 CCF: *{la servitude} Elle dérive ou de la situation naturelle des lieux, ou des obligations imposées par la loi, ou des conventions entre les propriétaires.*

De totes maneres, les servituds naturals (i.e. les que deriven de «*la situation naturelle des lieux*») inclouen només les servituds relacionades amb les aigües naturals, i en el CCE també existeixen (s'anomenen «*en materia de aguas*»), tot i que estan classificades dins de la categoria de les servituds legals. Les servituds legals tenen una definició pràcticament idèntica en el CCF i el CCE:

Art. 649 CCF: *Les servitudes établies par la loi ont pour objet l'utilité publique ou communale, ou l'utilité des particuliers.*

Art. 549 CCE: *Las servidumbres impuestas por la ley tienen por objeto la utilidad pública o el interés de los particulares.*

En la categoria de les legals previstes pel CCE, s'hi inclouen les servituds següents: «*en materia de aguas*» (art. 552 - 563), de «*paso*» (art. 564 - 570), de «*medianería*» (art. 571- 579), de «*lucos y vistas*» (art. 580 - 585), de «*desagüe de los edificios*» (art. 586 - 588) i «*las distancias y obras intermedias para ciertas construcciones y plantaciones*» (art. 589 - 593).⁸ I les cinc darreres corresponen als cinc tipus de servituds legals que recull el CCF: «*du mur et du fossé mitoyens*» (art. 653

8. En el CCC, dintre de les forçoses, es distingeixen les servituds «de pas», les «d'accés a una xarxa general» i les «d'aqüeducte»; queden excloses d'aquesta categoria les «servituds de llums i vistes».

Taula 3. Tipus de servituds en el CCF i en el CCE

CCF		CCE	
LÉGALES	«du mur et du fossé mitoyens»	«medianería»	LEGALES
	«de la distance et des ouvrages intermédiaires requis pour certaines constructions»	«las distancias y obras intermedias para ciertas construcciones y plantaciones»	
	«des vues sur la propriété de son voisin »	«luces y vistas»	
	«de l'égout des toits»	«desagüe de los edificios»	
	«du droit de passage»	«de paso»	
NATURELLES	«Sur les eaux pluviales et les eaux qui découlent naturellement...»	«en materia de aguas»	
VOLONTAIRES OU CONTRACTUELLES	Art. 686 CCF : Il est permis aux propriétaires d'établir sur leurs propriétés, ou en faveur de leurs propriétés, telles servitudes que bon leur semble, pourvu néanmoins que les services établis ne soient imposés ni à la personne, ni en faveur de la personne, mais seulement à un fonds et pour un fonds, et pourvu que ces services n'aient d'ailleurs rien de contraire à l'ordre public.	Art. 594 CCE: Todo propietario de una finca puede establecer en ella las servidumbres que tenga por conveniente, y en el modo y forma que bien le pareciere, siempre que no contravenga a las leyes ni al orden público.	VOLUNTARIAS

- 673), «de la distance et des ouvrages intermédiaires requis pour certaines constructions» (art. 674), «des vues sur la propriété de son voisin» (art. 675-680), «de l'égout des toits» (art. 681), «du droit de passage» (art. 682-685-1). Es fa palesa, doncs, una considerable simetria terminològica i conceptual entre els dos sistemes.

Una segona divergència està relacionada amb les servituds voluntàries (vg. la taula 3), ja que l'art. 686 CCF («Des servitudes établies par le fait de l'homme») estableix que aquest tipus de servitud no es pot establir sobre les persones mentre que l'art. 594 CCE («De las servidumbres voluntarias») prescindeix d'aquesta precisió.

Llevat de les dues variacions esmentades, les principals categories coincideixen tant pel que fa a la terminologia com pel que fa als conceptes que designen, com ho il·lustra la taula 3 supra.

4. Servituds en el text de partida: anàlisi i traducció

Tornant als diferents tipus de servituds a què fa referència el text de la donació (*passives, apparentes, occultes, continues, discontinues, actives*), ens preguntem quin és el significat de cadascuna d'aquestes categories, si existeixen totes en l'ordenament d'arribada i, en el cas que sigui així, quins són els termes que es fan servir en cada llengua d'arribada per a designar-les. Per a respondre aquests interrogants, haurem d'endinsar-nos una mica més en els textos legislatius i teòrics tant de la cultura de partida com de la cultura d'arribada.

En el CCF, les servituds es classifiquen en *continues* o *discontinues*, *apparentes* o *non apparentes*:

Article 688

Les servitudes sont ou **continues**, ou **discontinues**.

Les servitudes continues sont celles dont l'usage est ou peut être continu sans avoir besoin du fait actuel de l'homme : tels sont les conduites d'eau, les égouts, les vues et autres de cette espèce.

Les servitudes discontinues sont celles qui ont besoin du fait actuel de l'homme pour être exercées : tels sont les droits de passage, puisage, pacage et autres semblables.

Article 689

Les servitudes sont **apparentes** ou **non apparentes**.

Les servitudes apparentes sont celles qui s'annoncent par des ouvrages extérieurs, tels qu'une porte, une fenêtre, un aqueduc.

Les servitudes non apparentes sont celles qui n'ont pas de signe extérieur de leur existence, comme, par exemple, la prohibition de bâtir sur un fonds, ou de ne bâtir qu'à une hauteur déterminée.

En francès, determinades obres teòriques completen la classificació legal. Per exemple, Chamoulaud-Trapiers (2007: 143) recull i defineix les servituds *positives* i les *negatives*. El mateix fan altres textos teòrics sobre drets reals, tot advertint que el CCF les passa per alt, però que evidentment aquesta ommissió no significa que no existeixin:

On classe généralement les servitudes par leur mode d'établissement, leur finalité publique ou privée ou bien leur mode d'exercice. Parmi les divisions fondées sur le régime, il en existe une non mentionnée dans le Cciv c'est la division entre servitude positive et négative.

*servitude **positive** : donne droit à son titulaire d'empiéter sur le fonds d'autrui (servitude de passage).*

*servitude **négative** : permet d'imposer une abstention à autrui (servitude de ne pas construire).*

(<http://www.dacodoc.fr/servitude-77970.html>)

Per tant, en dret patrimonial francès existeixen sis categories de servituds: *continues* o *discontinues*, *apparentes* o *non apparentes*, *positives* o *negatives*. Aquesta classificació coincideix amb la que preveu la legislació catalana i espanyola ja que, d'una banda, d'acord amb la definició legal (art. 566-1 CCC), la servitud pot tenir un doble contingut:

- 1) Pot atorgar a la finca dominant un determinat ús de la finca servent i aleshores s'anomena *positiva*⁹. El CCE les descriu en l'article 533: «*Se llama positiva la servidumbre que impone al dueño del predio sirviente la obligación de dejar hacer alguna cosa o de hacerla por sí mismo*».
- 2) Pot consistir en una reducció de les facultats del titular de la finca servent. La servitud pot restringir o prohibir determinats usos de la finca servent en benefici de la finca dominant. Aquestes servituds s'anomenen *negatives*. Segons l'article 533 del CCE, és negativa la servitud que «*prohíbe al dueño del predio sirviente hacer algo que le sería lícito sin la servidumbre*».

I, d'altra banda, segons l'art. 532 CCE, les servituds també poden ser contínues o discontinúes, aparents o no aparents.¹⁰ Són contínues aquelles servituds que són o poden ser usades de manera incessant, sense intervenció de cap fet de l'home. Ho són, per exemple, les de llums i de vistes, o les de pas de con-

9. Succeeix el mateix que en el CCF, els termes «positiva» i «negativa» no es fan servir en el CCC, però això no significa que no existeixin i no es puguin fer servir en català.

10. Aquesta classificació tradicional de les servituds és important a l'efecte de la usucupió (cf. art. 537 a 539 CCE), però com que el dret català no permet usucupar les servituds (art. 566-2.4 CCC), en la pràctica, és irrellevant i, per això, el CCC en prescindeix.

Taula 4. Tipus de servituds en francès, en espanyol i en català

Servitudes	Servidumbres	Servituds
<p>Positives : permettent au propriétaire du fonds dominant de réaliser un acte d'usage déterminé (par ex. passer le fonds servant.</p> <p>Négatives : interdisent au propriétaire du fonds servant de réaliser tel acte d'usage sur son propre fonds (par ex., ne pas bâtir). (Chamoulaud-Trapier, 2007: 43)</p>	<p>Se llama positiva la servidumbre que impone al dueño del predio sirviente la obligación de dejar hacer alguna cosa o de hacerla por sí mismo, y negativa la que prohíbe al dueño del predio sirviente hacer algo que le sería lícito sin la servidumbre. (Art. 533 CCE)</p>	<p>Positiva, quan obliga l'amo del predi servent a deixar fer alguna cosa o a fer-la ell mateix (com deixar passar el beneficiari); i negativa, quan prohibeix a l'amo del predi servent de fer quelcom que li seria lícit sense la servitud (com la servitud de vista, que no permet la construcció d'un mur que impedeixi la llum al predi dominant).¹¹ (ECAT)</p>
<p>Les servitudes continues sont celles dont l'usage est ou peut être continuuel sans avoir besoin du fait actuel de l'homme : tels sont les conduites d'eau, les égouts, les vues (...)</p> <p>Les servitudes discontinues sont celles qui ont besoin du fait actuel de l'homme pour être exercées : tels sont les droits de passage, puisage, pacage (...) (art. 688 CCF).</p>	<p>Continuas son aquellas cuyo uso es o puede ser incesante, sin la intervención de ningún hecho del hombre.</p> <p>Discontinuas son las que se usan a intervalos más o menos largos y dependen de actos del hombre. (...) (Art. 532 CCE)</p>	<p>Pel tipus d'utilitat que proporciona, la servitud pot ésser contínua, quan proporciona una utilitat incessant sense intervenció de cap acte concret del seu beneficiari (com la de cables telefònics); discontínua, quan hom l'usa a intervals i depèn d'actes concrets del seu beneficiari (com la servitud de pas). (ECAT)</p>
<p>Les servitudes apparentes sont celles qui s'annoncent par des ouvrages extérieurs.</p> <p>Les servitudes non apparentes sont celles qui n'ont pas de signe extérieur de leur existence, comme, par exemple, la prohibition de bâtir sur un fonds, ou de ne bâtir qu'à une hauteur déterminée. (art. 689 CCF)</p>	<p>Aparentes las que se anuncian y están continuamente a la vista por signos exteriores que revelan el uso y aprovechamiento de las mismas.</p> <p>No aparentes las que no presentan indicio alguno exterior de su existencia. (Art. 532 CCE)</p>	<p>Quant a la publicitat que se'n deriva, la servitud pot ésser aparent, quan es mostra als ulls per senyals exteriors que en revelen l'existència (com l'aqueducte que passa per un predi veí) i no aparent, quan no necessita aquests senyals reveladors (així la utilitat de la servitud de vista és obtinguda per la no-construcció d'un mur). (ECAT)</p>

11. Encara que el CCC prescindeixi dels termes «positiva» i «negativa», en la definició de servitud (art. 566-1 CCC) s'inclouen les dues modalitats: «La servitud és el dret real que grava parcialment una finca, que és la servent, en benefici d'una altra, que és la dominant, i pot consistir en l'atorgament a aquesta d'un determinat ús de la finca servent o en una reducció de les facultats del titular o la titular de la finca servent.» (subratllat nostre).

duccions o d'accés a xarxes de sanejament o de subministraments. Són discontinües les que s'usen a intervals més o menys llargs i depenen d'actes humans, com per exemple, la servitud de pas. Són aparents les servituds que s'anuncien i estan contínuament a la vista per signes exteriors, que en revelen l'ús i l'aprofitament. És el cas, per exemple, de la servitud de pas que fa pública l'existència d'un camí, sempre que de les circumstàncies es desprengui que és usat en concepte de servitud. Són no aparents les que no presenten cap indici exterior d'existència. Les servituds negatives, per exemple, són no aparents.

En conseqüència, segons el CCE, les servituds poden ser també de sis tipus, combinables entre ells: positives o negatives, aparents o no aparents, contínues o discontinües.

La taula 4 supra recull la terminologia de les diferents categories de servituds en francès, espanyol i català, amb les seves definicions respectives.

Aquestes definicions posen de manifest una equivalència plena entre els conceptes de les diferents cultures, de manera que es poden establir identificacions entre ells i es poden proposar les correspondències terminològiques següents:

Servitudes positives: servidumbres positivas / servituds positives

Servitudes négatives: servidumbres negativas / servituds negatives

Servitudes continues: servidumbres continuas / servituds contínues

Servitudes discontinues: servidumbres discontinuas / servituds discontinües

Servitudes apparentes: servidumbres aparentes / servituds aparents

Servitudes non apparentes ou occultes: servidumbres no aparentes / servituds no aparents

Ara bé, el text francès que s'ha de traduir esmenta dues formes més, les *actives* i les *passives*, que no es troben definides en el CCF (només l'article 665 CCF en fa una breu al·lusió)¹². Malauradament els diccionaris bilingües especialitzats en les combinatòries francès-espanyol o francès-català contenen escassa informació sobre aquests termes i, a més, la informació lexicogràfica resulta en certa mesura confusa i ambigua, ja que no es fa discriminació semàntica entre els equivalents i manca informació pragmàtica:

Servitude active, positive, affirmative, passive: servidumbre activa, positiva, que autoriza su beneficiario a realizar actos positivos, por op. pasiva, negativa, por parte de quien los debe soportar. (MW)

12. «Lorsqu'on reconstruit un mur mitoyen ou une maison, les servitudes actives et passives se continuent à l'égard du nouveau mur ou de la nouvelle maison, sans toutefois qu'elles puissent être aggravées, et pourvu que la reconstruction se fasse avant que la prescription soit acquise». (Art. 665 CCF)

Segons les associacions lèxiques establertes en aquesta entrada lexicogràfica, sembla que hi hagi dos grups de sinònims: d'una banda, *active*, *positive*, *affirmative* en francès i de l'altra, *pasiva* i *negativa* en espanyol. Per tant, el traductor podria arribar a la conclusió que les servituds *actives* corresponen a les servituds *positives* i les *passives* a les *negatives*. Ara bé, si comparem bé les definicions de *passives* / *actives* amb les de *negatives* / *positives*, veurem que el contingut semàntic difereix clarament.

En efecte, diversos textos teòrics revelen que aquests dos termes es fan servir no per a designar dues categories concretes de servituds sinó com a elements descriptius per al·ludir a una doble perspectiva des de la qual es poden contemplar totes les servituds:

«*Toutes ces servitudes sont, soit actives, vues par le propriétaire du fond dominant qui en est bénéficiaire, soit passives, vues par le propriétaire du fond servant qui les supporte.*»

«*Les servitudes sont dites actives lorsqu'il s'agit du fond dominant et sont dites passives en ce qui concerne le fond servant qui supporte les servitudes.*»

(*Cabinets d'avocats «Les règles communes aux servitudes»* <http://oster.pagesperso-orange.fr/servitudes.htm>)

De tot plegat podem deduir que les modalitats de servituds vistes anteriorment poden ser actives o passives, segons si es miren des del predi o la finca dominant, que se'n beneficia (actives), o des del predi o la finca servent, que les ha de patir (passives).

Independentment que en les cultures d'arribada es facin servir o no aquestes designacions per expressar la doble perspectiva des de la qual es poden observar les servituds, sembla que és possible emprar la mateixa terminologia, ja que és de caràcter explicatiu i les llengües d'arribada disposen de les mateixes unitats lèxiques capaces d'expressar el mateix sentit que les de la llengua original (*activa/pasiva* en espanyol i *activa/passiva* en català). El nou lector les podria entendre (evidentment més o menys segons el seu bagatge cultural i la seva formació, però igual que passaria amb el lector del text original) i, a més, emprant aquesta terminologia, el traductor es mostra respectuós amb el punt de vista adoptat per l'ordenament de partida. És més, en altres ordenaments jurídics d'altres països de parla hispana també fan servir els termes *pasiva* i *activa* per fer referència a aquest punt de vista des del qual es poden descriure les servituds, i les definicions coincideixen amb les de *passive* i *active* en francès, com ho mostren els fragments següents, extrets de dos codis civils de dos països sud-americans:

Art. 880.- *Con respecto al predio dominante, la servidumbre se llama **activa**, y con respecto al predio sirviente, se llama **pasiva**.* (CCCo)

Art. 859.- *Servidumbre predial, o simplemente servidumbre, es un gravamen impuesto sobre un predio en utilidad de otro predio de distinto dueño.*

Art. 860.- *Se llama predio sirviente el que sufre el gravamen, y predio dominante el que reporta la utilidad.*

*Con respecto al predio dominante la servidumbre se llama **activa**, y con respecto al predio sirviente, **pasiva**.* (CCEq)

Després d'haver dut a terme aquest recorregut contrastiu basat en el dret comparat, podem proposar les solucions següents en espanyol i en català per a traduir el fragment de la donació en què apareixia la terminologia pròpia de les servituds:

TO: *Elle souffrira les **servitudes passives, apparentes ou occultes, continues ou discontinues**, qui peuvent grever le bien donné, sauf à s'en défendre et à profiter de celles **actives**, s'il en existe, à ses risques et périls.*

ESP: *La donataria soportará las **servidumbres pasivas, aparentes o no aparentes, continuas o discontinuas**, que pueden gravar el bien donado, sin perjuicio de que pueda oponerse a las mismas y aprovecharse de las **servidumbres activas**, si existen, a su riesgo y ventura.*

CAT: La donatària suportarà les **servituds passives, aparents o no aparents, contínues o discontinúes**, que puguin gravar el bé donat, sens perjudici que pugui defensar-se'n i gaudir de les **servituds actives**, si s'escau, a càrrec seu.

5. Conclusions

La traducció d'un fragment d'una donació d'un bé immoble ens ha permès apropar-nos a les dificultats que planteja la traducció de termes especialitzats pertanyents a l'àmbit dels drets reals de gaudi, concretament aquells relacionats amb les servituds. Tot i que molts d'aquests elements estan consignats en obres lexicogràfiques, les equivalències proposades no sempre van acompanyades d'informació rellevant perquè el traductor no especialista pugui saber el tipus d'equivalència que existeix entre el concepte original i el d'arribada. Així, per exemple, si ens haguéssim cenyit a la consulta de determinats diccionaris bilingües, les unitats *passives* i *actives* haurien pogut ser identificades erròniament amb les *servitudes* positives i negatives. El recurs al dret comparat és una bona eina metodològica per completar les deficiències de certes obres lexicogràfiques i per entendre el punt de vista que adopta cada sistema jurídic

per parlar de les seves institucions. L'anàlisi de les definicions i de la classificació dels diferents conceptes objecte d'estudi en els ordenaments jurídics de partida i d'arribada permet identificar-ne els trets essencials i els accidentals i, d'aquesta manera, es pot establir el grau d'equivalència que existeix entre ells a fi d'escollir una traducció acceptable.

Bibliografia

- (Consten entre claudàtors i al darrere de l'obra corresponent les sigles que hem fet servir dins de l'article)
- AYMERICH OJEA, I., *Lecciones de derecho comparado*, Universitat Jaume I, Servei de Comunicació i Publicacions, 2004.
- BOCQUET, C., *La traduction juridique*, Bèlgica, De Boeck, 2008.
- BORJA ALBI, A., *El texto jurídico inglés y su traducción al español*, Barcelona, Ariel, 2000.
- CABRÉ, T., «El discurs especialitzat o la variació funcional determinada per la temàtica: noves perspectives». T. Cabré (eds.), 1999, p. 151-173.
- CABRÉ, T., «Textos especializados y unidades de conocimiento: metodología y tipologización». Garcia Palacios J., Fuentes, M. T. (eds.) *Texto, Terminología y Traducción*, Salamanca, Ediciones Almar, 2002, p.15-36.
- Code civil français*
[<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20110516>; consulta: 20 d'abril de 2011] [CCF]
- Código civil* espanyol, Madrid, Civitas, 25^a ed., 2002. [CCE]
- Codi civil* català [<http://civil.udg.es/NORMACIVIL/cat/CCC/Index.htm>; consulta: 10 de març de 2011] [CCC]
- Código civil* colombià
[<http://www.encolombia.com/derecho/C%C3%B3digoCivilColombiano/CodCivilColombContenido.htm>; consulta: 27 d'abril de 2011] [CCCo]
- Código civil* equatorià
[http://www.derechoecuador.com/index.php?option=com_content&task=view&id=4112; consulta: 26 d'abril de 2011] [CCEq]
- CHAMOULAUD-TRAPIERS, A., *Droits des biens*, França, Bréal, Lexifac Droit, 2007.
[<http://www.dacodoc.fr/servitude-77970.html>; consulta: 1 de maig de 2011]
- Diccionari de dret civil*, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Termcat, 2005.
- DIDIER, E., *Langues et langages du droit*, Montréal, Wilson & Lafleur, 1990.
- Enciclopèdia catalana* [<http://www.enciclopedia.cat/>; consulta: 10 de maig de 2011] [ECAT]
- FONTAINE, M., CALERIE, R. et al., *Dictionary of droit*, França, Foucher, 2004.

GUILLIEN, R., VINCENT, J., *Lexique des termes juridiques*, Paris, Dalloz, 2003.

HALLIDAY, M.A.K., «The Construction of Knowledge and Value in the Grammar of Scientific Discourse: Charles Darwin's *The Origin of the Species*». HALLIDAY, M.A.K. & MARTIN J. R. (eds.), London, The Falmer Press, 1993, p. 86-105.

MERLIN WALCH, O., *Dictionnaire juridique français/espagnol-espagnol/francés*, Paris, LGDJ, 4a edició, 1998. [MW]

RIBAS BRUGUER, M., *Alineació de textos jurídics paral·lels (català-castellà): alguns*

problemes. Tesi doctoral. Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, 2006.

[http://www.tdr.cesca.es/TESIS_UPF/AVAILABLE/TDX-0628106-32041//t mrb2de2.pdf; consulta: 15 de maig de 2011]

SAGER, J. C., *Curso práctico sobre el procesamiento de la terminología*, Madrid, Pirámide, 1993.

ŠARČEVIĆ, S., *New approach to legal translation*, L'Haia, Kluwer Law International, 1997.

Resumen

Derecho comparado y traducción jurídica: el derecho real de las servidumbres en francés, catalán y español

Montserrat Cunillera Domènech

La traducción de un fragmento extraído de una donación de un bien inmueble pone de manifiesto algunas de las posibles dificultades con las que se puede encontrar el traductor no jurista desde el punto de vista terminológico y conceptual. El texto de partida francés contiene un conjunto de términos especializados relacionados con el derecho real de las servidumbres que constituirán nuestro objeto de estudio. Antes de proponer una traducción al español y al catalán, consideramos necesaria una aproximación a los conceptos que designan estos términos con el fin de

compararlos con los que existen en la cultura de llegada. El tratamiento de la equivalencia, poco satisfactorio por parte de los diccionarios bilingües, se puede ver compensado con un trabajo de investigación basado en el derecho comparado. La comparación de las servidumbres en el ordenamiento de partida y en el de llegada a partir de las definiciones y las clasificaciones que establecen los textos legislativos o doctrinales puede ser útil para determinar el grado de equivalencia y para evitar así falsas identificaciones.

Palabras clave: derechos reales, servidumbres, derecho comparado, traducción jurídica, equivalencia.

Abstract

Comparative Law and Legal Translation: Royal Law on Easements in French, Catalan and Spanish

Montserrat Cunillera Domènech

A translation of a fragment taken from the donation of property reveals some of the possible terminological and conceptual difficulties the translator who is not a legal expert might encounter in such texts. The source text in French contains a series of specialized terms related to real property law on easements, which is the focal point of this paper. Before proposing Spanish and Catalan translations, we felt it was necessary to take a closer look at the concepts that these terms

designate in order to compare these concepts with those existing in the target culture. The unsatisfactory treatment of equivalences in bilingual dictionaries can be compensated for by research based on comparative law. The comparison of easements in the source and target legal systems based on the definitions and classifications established by the legislative texts or legal doctrine may prove useful for determining the degree of equivalence, thus avoiding false identifications.

Key words: real property rights, easements, comparative law, legal translation, equivalence.